

GRÆKERNES KRISE

- fodspor fra fortiden forklarer nutiden

Leo Schmidt
Forlaget Nordstjernen

Indhold

Forord	side	5
Et græsk eventyr begynder	side	7
Tiden går – smilene forsvinder	side	17
Den barske virkelighed	side	23
Ortodoks tro og græsk identitet.....	side	37
Kompasset drejer igen	side	45
Den europæiske kulturs fødsel.....	side	49
Besætningen fordobles	side	56
Livet om bord	side	60
Smukke naturoplevelser	side	70
Med Olympen om bagbord	side	80
Staten og kirken	side	91
Munkerepublikken Athos.....	side	97
Hensat til Middelalderen.....	side	109
Udenfor murene	side	115
Klosteret vågner	side	120
Fremmedgjort i en ortodoks verden	side	123
Åbenhed på Eviron.....	side	138
Hvor tiden står stille	side	154
Tilbage til nutiden.....	side	169
Græsk tragedie i et fremtidsperspektiv.....	side	172
Ordforklaring	side	178

Forord

Grækernes identitet og selvopfattelse er dybt forankret i historien og religionen. Det at være græker og ortodoks er det samme. Munken på bogens forside kan ses som en bærer af den græske identitet fra fortiden og ind i nutiden. Det personlige frihedsideal er et grundprincip i ortodoks tro og græsk tænkemåde.

Siden 2010 har jeg opholdt mig adskillige måneder i Grækenland. Jeg har brugt min frihed til at rejse for at opleve og blive klogere på verden. Som skipper på sejlbåden Galadriel har jeg kombineret min glæde ved at sejle med mine interesser for historie og samfundsforhold.

Under sejladsene, rejserne og opholdet i det græske område har jeg været tæt på grækernes krise. Det har givet intense oplevelser, og det har ført til, at jeg har fået en følelse af at have Grækenland inde under huden.

Helt naturligt leder grækerne efter syndebukke i et forsøg på at finde årsager til og placere ansvar for den ulykkelige situation, de og deres land er havnet i.

Hos mig er der opstået en lyst til at grave dybere end til det simple faktum, at grækerne i de seneste årtier har haft en uansvarlig omgang med økonomi.

Denne bog sætter fokus på værdier og holdninger og skal ses som et supplement til det dagsaktuelle stof om Grækenland, der primært handler om økonomi. Læseren er med på en opdagelsesrejse.

Læseren er med på en opdagelsesrejse. Rejsens mål er at finde forklaringer og dybereliggende årsager til krisen. Ved at afdække årsagerne til den græske krise kan vi lære og derefter bidrage til, at historien ikke gentager sig i vort eget land.

God læselyst.

Uddrag af kapitel 18.

Hvor tiden står stille

Naturens pulsslag

På et tidspunkt står jeg på en altan, der rager ud over havet og den lodrette klippevæg, klosteret er bygget på. Helt usædvanligt er der ved at blive trukket et gråt skytæppe hen over himlen. Mit blik standser på det sted lige under mig, hvor bølgerne i rolig rytme ruller ind mod klippen og trækker sig tilbage - ruller ind og trækker sig tilbage. Lyden fra havets møde med klippen stiger til vejrs langs klippevæggen. Det er havets og naturens pulsslag, som det har lydt i millioner af år. Jeg falder hen i en nærmest meditativ tilstand, idet jeg betragter dette billede på evigheden.

Jeg går i den lille klosterkirke, hvor dagens anden og sidste gudstjeneste er begyndt kl. 18.00. Ved slutningen bliver jeg vidne til et ritual, jeg ikke har set i de to foregående klostre. Munkene slår korsets tegn, lægger sig på knæ, kysser gulvet, gør korsets tegn og rejser sig igen.

Gudstjenesten afsluttes som altid med nadver. En munk kommer hen til mig og spørger:

”Er du ortodoks?”

”Nej”.

”Gå til refektoriet”, siger han og udpeger retningen for mig.

Her er proceduren åbenbart ikke, at man går i samlet flok med abbeden og munkene forrest. En gruppe franskmænd, der er katolikker, får samme besked, så sammen går vi til madsalen.

Tredje gang er lykkens gang

Som altid står maden portionsanrettet på bordene, men jeg studser over, at tre munke allerede sidder ved et bord, og de er begyndt at spise. En munk står i midtergangen og anviser os vores plads ved at pege på det bord, vi skal sætte os ved. Jeg har mit kamera med, og efter en hurtig situationsvurdering tænker jeg:

”Sidste chance for at få billeder af den sunde mad!”

”Må jeg have lov til at stille et spørgsmål”, siger jeg med hviskende stemme til munken.

”Ja”, lyder svaret fra læberne i hans dybt alvorlige ansigt.

”Jeg vil meget gerne have lov til at tage billeder af den sunde mad. Kun et billede af tallerknerne.

”Hvorfor ikke”, siger munken. ”Værsgo!”

”Mange tak”, siger jeg og bøjer hovedet. Nu kan det kun gå for langsomt med at få kameraet ud af tasken og få taget de billeder.

Klokken 20.20 denne aften går de fleste munke igen til bøn og messe i kirken.

Et interessant møde

Næste morgen sætter jeg mig på en bænk under et espalier med vinranker. Der er mere end 1 time til, jeg skal forlade dette lille smukke æstetiske kloster og påbegynde min hjemrejse. En pilgrim tager plads ved siden af mig. Jeg har

lagt mærke til, at han færdes hjemmevant på klosteret og udfører små tjenester for munkene.

Vi præsenterer os for hinanden og en samtale udvikler sig. Han er græker, og hans navn er Nikis. Han fortæller, at han ret ofte kommer her i klosteret, hvilket vil sige et par gange om året. Der er noget særligt over Nikis. Det er hans udstråling. Hans ansigt har let til smil, og man føler sig på en helt særlig måde rigtig godt tilpas i hans selskab.

Nikis fortæller, at han har eget handelsfirma. Igennem sine mange udenlandske kontakter mener han at have fået et godt kendskab til nordisk mentalitet og kvalitetsbevidsthed. Uundgåeligt kommer vores samtale på et tidspunkt til at berøre den økonomiske krise og om dens årsager. Da Nikis vil beskrive en af forskellene på folkene hernede og i Norden, har han lidt svært ved at udtrykke sig præcist, men jeg forstår godt, hvad

han mener, når han siger:

”Oppe nordpå er I meget mere forfinede i det I laver, end vi grækere er. Jeres produkter er færdiggjort ud i mindste detalje og er i en virkelig god kvalitet, og så har de ofte et både smukt og praktisk design. Vi grækere er mere grove i det og ikke nær så omhyggelige med de produkter, vi fremstiller.

Individet i centrum i ortodoks tro

På et tidspunkt drejer samtalen om Grækenland ind på tro og religion. Her kommer Nikis ind på det, der er kernen i den ortodokse tro. Han afslører et grundigt kendskab til den ortodokse kirkes historie og indhold.

”Jeg er heldig, at møde et menneske som Nikis og høre ham fortælle”, tænker jeg.

Jeg lytter opmærksomt og nøjes med at stille opklarende spørgsmål til hans interessante lektion, der med baggrund i facts om tro og religion måske også kan kaste lys over forskellen mellem græsk og vesteuropæisk mentalitet og tænke-måde. Nikis taler nu med et tydeligt kropsprog og en stor personlig udstråling.

”Vi tænker med hjernen og følelserne er i hjertet. Det er her imellem dem, at troen ligger”.

”Mennesket er et selvstændigt individ, som selv skal søge svar på det, vedkommende ikke kan forstå. Det er ikke kirken med en central topfigur, der skal fortælle det enkelte menneske, hvad der er sandheden i livet.

Igennem bøn søger det enkelte individ at få svaret fra Gud.

Individualismen er fremherskende i den ortodokse tro.

I den romersk katolske kirke bliver paven betragtet som Guds stedfortræder på jorden med deraf følgende ret til at bestemme over menneskene. En magt pavekirken har udøvet igennem århundreder ved at udarbejde forordninger de såkaldte dogmer, der skal belære menneskene om, hvad der er en rigtig, og hvad der er forkert levemåde”.

Nikis har nu virkelig talt sig varm, og han fortsætter:

”Den ortodokse kirke giver det enkelte menneske frihed. Grækerne har heller ikke et familie hierarki, med en person i toppen, der fx kan bestemme, hvem datteren skal gifte sig med. Forældrene kan tale med de unge og fortælle dem, hvad de efter forældres opfattelse bør gøre i konkrete sager, og derefter er det op til de unge selv at tage stilling. De opdrages til at tage ansvar for sig selv”.

Under samtalen sidder jeg og relaterer Nikis’ forklaring om individualisme i den ortodokse tro til mine iagttagelser af munkene og min underen over, at de kommer og går under gudstjenesterne. Og at de af og til både under gudstjenesten

og måltiderne så at sige melder sig ud af fællesskabet og falder hen i bøn. Ifølge Nikis forklaring er munkene i et kloster at betragte som individer ikke som en gruppe. Det er den enkelte munks behov for bøn og kontakt til Gud, der er det helt centrale i religionen og i klosterlivet.

Nikis præciserer det således:

”Her har vi efter min opfattelse den mest fundamentale forskel på den vestlige katolske kirke og den ortodokse.

- Den katolske kirke har paven som den ubestridte leder.
Den ortodokse kirke har et antal biskopper, hvoraf biskoppen i det tidligere Konstantinopel nu Istanbul anses for at være den vigtigste, men de andres ord har lige så stor vægt som hans.
- Den katolske kirke har store katedraler som symboler på pavens og kirkens magt.
Den ortodokse kirke har almindelige kirker.
- Den katolske kirke er en autoritær kirke.
Den ortodokse kirke giver det enkelte menneske frihed.”

Ved afslutningen af sammenligning mellem den ortodokse og den katolske, peger Nikis på den frodige vinranke, vi sidder under og siger:

”Vinranken her med blade og druer er et billede på frugtbarheden og livet. Næringen hentes af rødderne. Troen giver

menneskelivet næring. Religionen er rødderne, der henter næringen fra Gud. Den katolske kirke har kappet rødderne over og derved forbindelsen til Gud. De har indsat et menneske(paven) i stedet for Gud!”

Efter samtalen med Nikis sidder jeg og reflekterer, mens jeg nyder udsigten over den smukke og frodige halvø, hvor Athos bjerget ses i horisonten.

Uddrag af Kapitel 19.

Tilbage til nutiden

Over færgens skruevand rejser det hellige bjerg Athos sig med sine 2027 meter mod himlen. Bag mig ligger en fantastisk rejse med oplevelser, jeg altid vil huske.

Jeg kan se tilbage på en interessant opdagelsesrejse, der har bragt mig tættere på den græske befolkning og de økonomiske

og sociale forhold de lever under. Der har været fokus på religion og historie.

Med baggrund i oplevelserne vil jeg i det følgende uddrage forklaringer, der kan kaste lys over nogle grundlæggende årsager til de udfordringer grækerne i dag kæmper med.

.....